

Møtet med kjøperen er

Nå har også Bodø fått sitt gatemagasin. Selgerne melder om en hjertelig mottakelse. Samtidig opplever de å få bedret sin skrøpelige økonomi.

Tekst Ole Martin Larsen Foto OML

Ekko heter magasinet som i begynnelsen av oktober kom med utgave nummer to. Bladet og navnet er resultatet av en flerårig prosess. Med utgangspunkt i et initiativ tatt på Batteriet i Bodø, har en arbeidsgruppe studert

gatemagasiner i andre byer og vurdert muligheten for at et slikt blad kan være bærekraftig i Bodø og Salten-området.

Et styre ble satt sammen. Det ble søkt om økonomisk støtte. Lokale ble leid og redaktør ansatt. I august var

første nummer på gata. Så kan bare tiden vise om bladet har livets rett. En viktig forutsetning for at økonomien kan henge sammen, er at det lokale næringslivet slutter opp om bladet gjennom å kjøpe annonseplass.

MANGE VIL HA EKKO: Selgeren Normann i ferd med å gjøre en handel på gaten i Bodø.

det viktigste

Navnet Ekko kan forstås på flere måter. For eksempel kan selgernes vanskelige situasjon ses som et ekko av et samfunn de ikke har klart å bli en del av. Et samfunn de er blitt kastet inn i «uten bruksanvisning» som journalist Arne O. Holm uttrykker det i en kommentar i bladet.

Ærlige penger

Bladet har flere funksjoner. Den viktigste er møtet mellom selger og kjøper. En del av selgerne er rusavhengige som er vant til å bli hundset med og sett ned på. Andre er ekskludert fra arbeidsmarkedet og/eller sosialt utsatt av andre årsaker enn rus. Men alle sliter økonomisk. Som selgere av bladet kan de på en verdig måte supplere en dårlig økonomi med ærlig tjente penger.

Salgssituasjonen skaper samtidig mulighet for samtale mellom selgeren og kjøperen. Rusavhengige er vant til å bli møtt med forakt og løftede pekefinger. Mange bærer rundt på følelser av skam, skyld og ensomhet. Flere av selgerne forteller gledesstrålende om overraskelsen i at herr og fru Olsen faktisk møter dem med velvilje og respekt.

Selgerne blomstrer

Slike positive opplevelser medvirker til at flere av de nåværende knapt 30 selgerne har blomstret tydelig opp. For å nevne et par eksempler: Én er i behandling for heroinavhengighet og er kjent som en temmelig kaotisk person med dårlig kontroll over sitt temperament. Men som Ekko-selger er han bare vennlig og blid, og formelig stråler når han kommer og kjøper en ny stabel blader. Han holder pinlig orden på pengene og har klare mål for hvilke regninger han har mulighet for å få betalt.

En annen, også metadon-pasient, er for første gang i stand til å hjelpe sin halvoksne sønn økonomisk mens han går i skole. Han forteller om hyggelige samtaler med kjøpere som blant annet er nysgjerrige på hvordan det er å leve som rusavhengig.

En tredje selger sørger alltid for å ta vare på 25 kroner. Han kommer ofte innom redaksjonen når vi åpner for å kjøpe ett blad som han selger for 50 kroner. Så kommer han tilbake for å kjøpe to, så fire og så videre, inntil han er fornøyd med dagens inntekt.

Ikke utsolgt

De fleste av selgerne har ikke ambisjoner om å tjene de store pengene. Kanskje fordi de er vant til å ha så lite mellom hendene, er de fornøyd når de har tjent et par-tre hundre kroner noen ganger i uka. Et par «superselgere» har i perioder solgt 40-50 blad om dagen.

Det er dessverre ikke nok til å dekke behovet. Mange i Bodø forteller at de har lett forgiveves etter en selger. Av samme årsak har vi rundt 1000 tilbake av førsteutgaven som vi fikk trykket i 5000 eksemplarer. Vi hadde også håpet å få solgt en del blad i nabobyen Fauske, der mange har rusproblemer. Men de tre selgerne

«Selgerne har ikke ambisjoner om å tjene de store pengene.»

som har meldt seg på Fauske, har bare solgt noen få stykker. Én har fått beskjed av mora om at hun ikke liker at datteren stiller seg ut på en så stigmatiserende måte. Og de to andre har tydeligvis ikke hatt motet til å stå på. Vi har hørt at dette er typiske barnesykdommer for et gatemagasin, og håper det er tilfellet.

NYTT GATEMAGASIN: Bodø har fått sitt eget gatemagasin, som heter Ekko. I første utgave var en sak om tidligere Bodø-prest, Gunnar Kristiansen, hovedoppslag. Han snakket om hva som er feil med norsk ruspolitikk.

Selgerne er til gjengjeld godt fornøyd med innholdet i bladet. Som ansvarlig redaktør legger jeg vekt på å la bladet være talerør for samfunnets svakeste, enten det dreier seg om rusavhengige, psykisk syke eller mennesker som er sosialt utsatte av andre årsaker.

Bidrag fra lesere

I den første utgaven etterlyste vi henvendelser, tekster eller illustrasjoner fra folk som har lyst til å bidra i bladet om gode og dårlige erfaringer med Nav, psykiatrien og andre relevante samfunnsinstitusjoner. Og allerede i nummer to kunne vi trykke en gripende artikkel av en kvinne som har vært tvangsinnlagt flere ganger og etter eget utsagn følt seg «mishandlet, tråkket på, undervurdert, misforstått, feiltolket, feilbehandlet, oppbevart og medisinerert». Hun illustrerte den selv med et maleri under tittelen «I den sorte gryte» som hun har malt under en tvangsinnleggelse.

Vi har også trykt et sterkt dikt om å bli utnyttet av en pedofil – noe

dessverre alt for mange barn opplever. Seksuelle overgrep og vold er som kjent opplevelser mange rusavhengige har bak seg. Dikteren – som aldri tidligere har hatt noe på trykk – blir også «årets dikter», med en rekke flotte tekster i juleboka som vi utgir i samarbeid med gatemagasinet Virkelig i Tromsø.

Håpet er selvsagt at det vil dukke opp flere slike brukerstemmer.

Brukernes syn

Vi har på vår side trykket – og vil trykke flere – artikler om brukernes syn på norsk ruspolitikk og den såkalte kriggen mot narkotika, og prøver samtidig å sette norsk debatt i internasjonalt perspektiv. Den norske debatten er fortsatt preget av moralisme, og leserne vil forhåpentligvis tåle å bli utfordret på de tradisjonelle mytene om årsakene bak bruk og misbruk, hvilke behandlingsformer som virker og ikke virker. Og aller mest at brukerne ikke kan betraktes som en kategori, men er like forskjellige som ikke-brukere, med svært individuelle behandlingsbehov.

Den svenske sosiologiprofessoren Ted Goldberg som har skrevet flere bøker om narkotika og narkotikapolitikk, uttrykte det slik på et seminar i Stockholm i fjor:

–Det er for mange som «vet» hva

misbruk handler om, uten å ha prøvd det selv. Mentaliteten hos oss handler om at brukernes hjerner er «kidnapet» av stoff, og at de ikke lenger kan ta ansvar for eget liv. Derfor gir det ingen mening å snakke med dem. I stedet for å ville frelse dem, burde politikken handle om å minske lidelse og gi mulighet til en mindre selvdestruktiv adferd.

Den norske professor emeritus Helge Waal uttrykte det slik under et symposium i København i høst:

– De som har de sterkeste meningene om narkotika, har samtidig ofte det laveste kunnskapsnivået.

Og skal man ta brukernes erfaringer alvorlig, blir de ofte møtt av et sjokkerende lavt kompetansenivå når de henvender seg i LAR for å få behandling for opiatavhengighet. Her vil det utvilsomt være mange historier å hente.

Nervepirrende

De norske gatemagasinerne er svært forskjellige. De fleste bladene kjø-

rer en noe «snillere» linje enn de nord-norske magasinene Virkelig og Ekko som begge legger vekt på kritisk journalistikk. Noen av bladene har en veldig lokal profil. Noen er bedre enn andre til å skape et profesjonelt uttrykk, redaksjonelt og visuelt. Men alle har som hovedformål å alminneliggjøre mennesker mange hittil har betraktet som utskudd. Møtet mellom kjøper og selger er alltid det viktigste.

Det er ikke mer enn fem år siden =Oslo dukket opp som det første, norske gatemagasinet. I dag er det rundt 10. Og tross forskjellene er bladene å regne som en familie, eller kanskje bevegelse, som blant annet utveksler tekster og bilder. Det er spennende og inspirerende å bli en del av denne familien. Og det er litt nervepirrende å vente og se på om Bodø med sine 50 000 innbyggere og nabokommunene i Salten har hjerterom til ekkoet fra gata. ■

LPS fylkesledere 2011-2012

Navn	Epost	Fylkeskontakter
Liv Bech Johannessen	livbech.johannessen@lds.no	Oslo
Jørgen Due	joe-du@online.no	Oppland
Torfrid Johansen	torfrid.johansen@vestreviken.no	Buskerud
Bjørge Skjotskift	bjorg.skjotskift@sykehuset-innlandet.no	Hedemark
Charlotte Walther	cwalth@online.no	Østfold
Charlotte Walther	cwalth@online.no	Akershus
Charlotte Walther	cwalth@online.no	Vestfold
Gitte Slåtta	gitte.slatta@sthf.no	Telemark
Eli Jorid Sveipe	eli.jorid.sveipe@sshf.no	Aust Agder
Bodil Bakkan Nielsen	bodb@online.no	Vest Agder
Peter Hee Andersen	peterhee@lyse.net	Rogaland
Laila Heggernes Forsberg	laila.heggernes.forsberg@helse-bergen.no	Hordaland
Liv Stokkenes Jacobsen	liv.stokkenes.jacobsen@helse-forde.no	Sogn og Fjordane
Henning Nedberg	henning.Nedberg@helsenr.no	Møre og Romsdal
Janne Konstad	lps.sortrondelag@gmail.com	Sør-Trøndelag
Tore Tofte	tore.tofte@hnt.no	Nord-Trøndelag
Rita Hove	rita.hove@nordlandssykehuset.no	Nordland
Åshild Fause	ashild.fause@uit.no	Troms
Anne-Lill Haabeth	annelillhaabeth@hotmail.com	Finnmark